

El manteniment adequat de tot el conjunt de tècniques i de processos exposats més amunt demana, no sols una inversió important de recursos econòmics, sinó també la promoció d'unes polítiques adients que han d'ésser, a més, planificades a nivell de tot el territori nacional.

CATALÀ, LLENGUA NACIONAL (II)

Carles Castellanos (Barcelona)

UN MODEL DE LLENGUA QUE HA D'ÉSSER NACIONAL

Cal també tractar, encara que sigui breument, el tema del model de llengua que és objecte des de fa un cert temps de reiterades polèmiques, entre els qui es presenten com a defensors d'un català anomenat "light", i els seus contraris (que són qualificats pels primers, de partidaris d'un català "heavy").

La construcció d'un model de llengua propi del català ha estat un procés llarg i que ha tingut la seva expressió contemporània més remarcable amb la norma fabriana. La coherència de la normativa de Pompeu Fabra va permetre disposar d'una llengua codificada, apta per a una gran multiplicitat d'usos formals (culturals, polítics, econòmics...). A partir d'aquesta fita, l'ortografia de base fabriana ha estat adoptada d'un punt a l'altre del territori català. Les resistències encara existents (com la del blaverisme valencià) apareixen forçosament com a residuals.

El procés de normalització pel que fa al model de llengua a utilitzar semblava, doncs, pràcticament acabat.

Però amb l'aparició de les diferents autonomies regionals i dels mitjans de comunicació que depenen de cada govern autonòmic per separat, la situació del model de llengua ha estat objecte de discussió, i ens trobem actualment en una situació d'una certa confusió i d'un cert estancament també en aquest camp.

La polèmica s'ha generat com és sabut principalment en els mitjans de comunicació i ha estat protagonitzada per persones amb unes certes responsabilitats en l'assessorament lingüístic de les diferents autonomies. Aquest fet no és casual ja que és evident que la concepció regionalista-autonomista predisposa a un posicionament ideològic determinat, també en qüestions lingüístiques. Cal doncs, no prendre's alegrement

aquest fenomen, encara que el poc rigor lingüístic dels anomenats "fantasmes del barco" pugui induir a la inhibició.

Si més no, cal posar en evidència la línia ideològica que plana damunt una actitud que podia haver semblat una simple maniobra oportunista de recerca d'una notorietat fàcil.

Centrem-nos, doncs, en la qüestió del *model de llengua en relació amb els mitjans de comunicació*.

L'existència de diferents varietats de llengua és una qüestió comunament admesa; i també el fet que hi ha determinats usos que exigeixen registres lingüístics de tipus informal. És a dir, que aquest no és el veritable tema de discussió.

Els temes que es troben avui realment en discussió, darrera el debat sobre el model de llengua, són principalment, a la meua manera de veure, els dos següents:

1. La posició respecte a l'ús dels castellanismes en el català.
2. La contraposició entre models de llengua regionalistes i model de llengua nacional.

1) Respecte a aquesta qüestió dels *castellanismes*, no ens entretindrem a discutir casos particulars, perquè no es tracta d'una casuística infantil sobre si tal mot espanyol (o francès) "es pot dir o no". Plantejar el debat com una simple batalla per la permissivitat no té gaire sentit, perquè la *normalització (depuració en aquest cas) de la llengua catalana* és un *procés*; i és a més un *procés que abasta totes les varietats de la llengua*. (que es troba —cal recordar— en una situació de moviment cap a la normalització). És per això que són més importants que els detalls, *els objectius de normalització i els criteris i els mètodes a utilitzar*.

Ja hem apuntat més amunt que la normativa, aplicada a una llengua, no és pas independent de la situació del seu ús social: una llengua que té un ampli ús social (l'anglès a Anglaterra, per exemple) estructura les seves pautes de normalització als diferents nivells d'una manera ben diferent a una llengua que no ha aconseguit un ple ús social (com és el cas del català). En aquest segon cas que ens pertoca, molts àmbits d'ús seran nous en la mesura que avanci el procés de normalització, i la implantació d'un model de llengua adequat en aquests àmbits demanarà fonamentalment una tasca de *depuració, creació i difusió* dels nous recursos expressius. (Tothom pot recordar els esforços fets en aquest sentit en el camp de la radiodifusió de l'esport, per exemple; o la dificultat que va representar en un primer moment, la consecució d'uns doblatges cinematogràfics acceptables).

L'objectiu de normalització (com és el cas de totes les llengües que han aconseguit un ús considerat "normal" és en aquest terreny dels barbarismes, la *depuració de totes les expressions que no són pròpies de la llengua, amb que posseeixin una forma catalana idònia en tot el sistema lingüístic* (dialectes, formes clàssiques, recursos derivatius, etc.). Aquesta premissa és coneguda per tothom però alguns enemics de la normalització redueixen la font de recursos de la llengua, al seu dialecte provincial i cedeixen amb una gran facilitat als barbarismes.

En segon lloc, cal tenir molt clar també, que aquest procés de depuració i creació *s'ha de portar a terme a tots els nivells i en totes les variants de llengua sense excepció*, si el que es pretén és un procés de normalització.

És una falsedat que només calgui mantenir criteris rígids en els registres formals. També s'han de fer esforços (i potser més grans encara) per la catalanització dels registres informals ja que formen part d'un mateix sistema lingüístic que ha de rebre un *tractament global i coherent*. És evident que en una expressió de la parla col·loquial pot caldre l'ús de formes no incloses en el diccionari normatiu (des de contraccions a innovacions o manlleus) però això no vol dir que tota forma nova ja hagi d'esdevenir vàlida de manera general i que se n'hagi de fomentar l'ús.

Així, per exemple, pot ésser útil que un personatge de ficció (posem per cas, un president d'un club de futbol) utilitzi incorreccions amb la intenció de donar més versemblança a una determinada representació, però aquest fet no justificarà pas que calgui promoure aquesta manera incorrecta de parlar. Confondre literatura amb normativa és, doncs, un error massa greu per pensar que no és intencionat per part dels qui hi cauen. Com a exemple d'aquests criteris, crec que no es pot trobar, doncs, cap justificació lingüística en la utilització de mots espanyols com el famós "barco" en registres formals com els utilitzats pels presentadors de televisió i la premsa escrita.

La dèria per reintroduir castellanismes en la llengua estàndard per part d'alguns no és altra cosa que una malaltia d'espanyolisme, que porta a fragmentar (separant-la de Catalunya-Nord, per exemple) i a patuatitzar la llengua catalana, tal com ja ho hem assenyalat abans.

2) L'altra cara d'aquesta mateixa posició, és l'*obsessió regionalitzadora* que observem entre alguns personatges "autonòmics" del País Valencià o del Principat. Hi ha paraules i expressions que són *prohibides* en alguns mitjans de comunicació al País Valencià, i d'altres que ho són al Principat. Un cop més hem de dir que el pretext d'aproximar la llengua a les formes parlades no justifica que es prohibeixi la utilització, en un registre formal, de mots de la llengua estàndard nacional, encara que siguin poc usuals en la parla quotidiana d'alguna àrea. No és gaire difícil

d'observar com funcionen les relacions interdialectals en les llengües normalitzades. Els dialectes anglesos i espanyols d'Europa i d'Amèrica per exemple, tot i conservar les característiques pròpies de cada lloc (d'acord amb la persona que s'expressa en un determinat mitjà de comunicació), practiquen un intercanvi lliure i ric d'expressions i també de persones. Aquest intercanvi és a la base de tot sistema lingüístic normal. En el nostre cas, normalització vol dir nacionalització, és a dir, *intercanvi obert dins tot l'espai comunicatiu nacional*.

En resum, si partim de la base que tota llengua és un sistema dins el qual s'inclouen diferents variants (dialectals, socials....) podem considerar que per tal de desenvolupar un *model de llengua nacional* a partir de la situació actual de la llengua catalana, cal tenir en compte almenys aquestes dues consideracions generals:

1. *El procés de depuració dels estrangerismes innecessaris s'ha de continuar realitzant als diferents nivells.* (És a dir, estenen també l'esforç als registres informals). Aquest procés ha de ésser adequadament estudiat, planificat i mantingut als diferents nivells i *amb un enfocament global, és a dir, nacional* pel que fa a les propostes i solucions.
2. La constitució d'un model de llengua nacional s'ha de realitzar sobre la base del *lliure intercanvi entre els diferents dialectes dins l'àmbit nacional*; i a partir de la selecció, per als usos més formals, d'aquelles formes que tinguin més possibilitats d'assolir un abast interdialectal més ampli.